„Bedrijfskundig Journaal" (Stenfert-Kroese, Leiden, 1971, 102 pp., Ing. ƒ 14,–).

BEDRIJFSKUNDE IN DE V.S. EN IN NEDERLAND

door Prof. Dr. J. Kreiken

Een achttal leden van de „Interfaculteit Bedrijfskunde" van de Hogescholen Rotterdam en Delft heeft aan het begin van 1971 een drieweeks bezoek gebracht aan 16 Amerikaanse universitaire „business schools". Dit bezoek kwam precies 10 jaar na een soortgelijke reis van Nederlandse hoogleraren aan de Verenigde Staten, destijds onder leiding van de in 1966 overleden Prof. Dr. J. L. Mey, en waarvan toen het rapport „Universitaire opleiding voor leiding en organisatie van bedrijven" in 1962 verscheen.

In die tien jaar is, ook in Nederland, heel wat gebeurd, en aangezien de situatie in de V.S. aanzienlijk geëvolueerd is, wilde men hiervan ter plaatse kennis nemen, en eventuele ervaringen ten goede doen komen aan de ontwikkeling in ons land.

Het „Bedrijfskundig Journaal", dat onder redactie heeft gestaan van Prof. Dr. C. Brevoord en Mr. J. J. Kamp Jr., is een vlot geschreven „journaal". Hoewel het voor de ingewijden nauwelijks of geen nieuws bevat, is het een aangenaam leesbaar overzicht van de huidige situatie aan de grootste Amerikaanse scholen.

Verdiensten van het Rapport

De grootste verdiensten van dit rapport zijn tweeërlei:

1 Het geeft de Nederlandse lezer een inzicht in de verscheidenheid van doelstellingen en programma's in de V.S., alsmede de ontwikkelingstrends hierin. Hierdoor wordt afgerekend met de veelal in Nederland heersende gedachte dat alle Amerikaanse business schools min of meer gelijk, een ongenuanceerde groep, zouden zijn, uitsluitend gericht op de Amerikaanse ondernemingspraktijk en uitsluitend of hoofdzakelijk gebruik makend van case-histories in een weinig analytisch verband.

Het rapport onderscheidt duidelijk de verschillende benaderingen, „philosophies" en methoden, welke alle op veelal indrukwekkende, typisch Amerikaans-grondige wijze zijn ontwikkeld.

Tevens geeft het de huidige tendens in Amerika (alsook in Europa) weer, om meer en meer ook het bestuur van overheids- en semi-overheidssystemen als probleemgebied in de studie te betrekken, hetgeen hier en daar geleid heeft tot naamsverandering van „school of business" naar „school of management".

2 Het rapport is tevens een waarschuwing voor al diegenen, die zowel in de universitaire als in de niet-universitaire wereld van ons land reeds menen met een programma „bedrijfskunde" te doen te hebben, als men één of twee leerstoelen opdracht geeft een geïntegreerd of „multi-disciplinair" programma van vakken te organiseren.

De opleiding van studenten voor wat te zijner tijd als werkelijk leidinggevende posities kunnen worden beschouwd, vereist méér dan „verbouwde" technische, economische of juridische opleidingen.

Terecht laat het rapport zien dat naast „knowledge areas" ook „skill areas" in het programma thuishoren, waarbij zowel t.a.v. de docenten als t.a.v. de „cases" een nauwe èn een blijvende, zich steeds vernieuwende verbinding met de actuele praktijk van de managementwereld een absolute voorwaarde is. Dit vereist deskundigheid en tijd van de docenten, met name van diegenen die de integratie-cases en colleges leiden. Interessant is het hierbij op te merken dat in vrijwel alle programma's een „doctoraal" (graduate) vak „ondernemingsbeleid" („business policy") voorkomt, dat verantwoordelijk is voor de integratie en de coördinatie van het meer disciplinair geleerde en beoefende.

Onvolledige toepassing

Alhoewel dus het „Bedrijfskundig Journaal" veel wetenswaardigs bevat voor de lezer, die niet ingewijd is in de internationale wereld van „management education", vooral t.a.v. de U.S.A., vertoont dit rapport toch ook enkele zwakke plekken. Deze betreffen het gedeelte nà pag. 66, waarin de „aanbevelingen voor de Nederlandse situatie" en de Interfaculteit Rotterdam-Delft zèlf aan de orde komen. In plaats van gebruik te maken van de uitstekende eigen analytische waarnemingen uit het eerste deel van het geschrift, en in plaats van deze

specifiek toe te passen op de ontwikkelingen in Nederland, worden de rapporteurs, teruggekeerd op eigen bodem, enigszins oppervlakkig en eenzijdig. In een enkele bijzin worden de hogescholen en faculteiten in Nederland, die op het gebied van de bedrijfskunde reeds een belangrijke nationale, en zelfs in enkele gevallen reeds een internationale bijdrage vervullen, afgedaan. De Technische Hogescholen van Eindhoven en Twente, die reeds van respectievelijk 1966 en 1968 af volledige bedrijfskundige opleidingen verzorgen, en die - zij het met minder spectaculaire publiciteit dan de later gestarte Interfaculteit - banden onderhouden met „schools of management" in de V.S. en elders, zouden volgens „Bedrijfskundig Journaal" slechts „industrial engineers" opleiden, iets wat t.a.v. Twente en Eindhoven onjuist is weergegeven. De nog oudere economische hogescholen en faculteiten in Nederland zouden slechts met name „voor de handel" opleiden, en „het is te verwachten dat die deze taken zullen blijven vervullen".

Opnieuw een weergave welke niet als nauwkeurig of als zorgvuldig kan worden gekenschetst. De ongenuanceerde en evenmin goed geargumenteerde aanbeveling dat Nederland in de eerstkomende 10 à 15 jaar nog 3 à 4 „graduate schools" zou moeten openen is al even teleurstellend, en de rapporteurs komen dan ook niet verder dan de opmerking dat zij het tot stand komen van de sectie bedrijfskunde van de Academische Raad (voorzitter is, het zij hier terloops vermeld, Prof. Ir. C. de Beer van de T.H.Eindhoven) „toejuichen", en dat deze sectie zich „hopelijk met de nodige voortvarendheid zal gaan bezinnen op de verdere uitbouw van het onderwijs in de bedrijfskunde". „Op langere termijn", zo schrijven dan rapporteurs in één zin, „zou ook aan een werkverdeling in Europees verband gedacht kunnen worden" (eerste acting-president bij de oprichting van de European Foundation for Management Development was schrijver dezes van de T.H. Twente). Ook t.a.v. de opleiding van docenten, de z.g. Ph.D.-opleiding, wordt aangestipt met verwijzing naar Brussel. (Voorzitter van dit evenmin door de Interfaculteit gestarte initiatief in Nederland is Prof. Dr. A. Wattel van R.U. Groningen.)

Het door een nationaal fonds mogelijk gemaakte bezoek van de leden van de Interfaculteit toont zich t.a.v. het waarschijnlijke doel: de belangen van de bedrijfskundige studie in Nederland, weinig effectief. In contrast daarmede komt na pag. 70 de eigen Interfaculteit (die nog geen afgestudeerden heeft afgeleverd) geheel naar voren, en wordt in vrij groot detail beschreven. Men kan zich afvragen of een COP-fonds niet is gebruikt voor een wat eenzijdig public relation geschrift voor de Interfaculteit Rotterdam-Delft.